

לחמי התודה (נא)

ארבעת מיני הלחם הבאים עם התודה

המביא קרבן תודה מביא עמו ארבעים חלות מארבעה סוגים שונים: חמץ, מאפה תנור, ריקיקים ורבוכה. הכמות הכוללת של הסולת לכל אלו היא עשרים עשרונות (עשרון - כשיעור הפרשת חלה). עשרה מתוכם נעשים עשר חלות גדולות של חמץ (עשרון לכל חלה), ועשרת העשרונים הנותרים מתחלקים לשלושים חלות קטנות יותר, עשר חלות מכל סוג.

ארבעת סוגי הלחם מוכנים בצורות שונות: א. לחם החמץ נילוש ונאפה עם מים, ללא תערובת שמן. ב. החלות מאפה תנור נילושות בשמן, בשיעור שמינית הלוג (כ-40 סמ"ק, על פי המידה המקובלת), ולאחר מכן נאפות בתנור. ג. הרקיקים הם מצות דקות שנילושות ונאפות ללא שמן, ואחרי האפיה מורחים עליהם שמינית הלוג שמן, בצורה הנקראת "כמין כי". הרמב"ם, על פי המהדורות המדויקות, צייר את "כמין כי" בדומה לאות C באנגלית (ראה תמונה ימנית). לדעות שונות בנושא זה עיין במאמרו של הרב ישראל יהודה יאקאב, 'מוריה' רסה, כסלו תש"ס). ד. הרביכה היא חליטה במים רותחים, לאחר מכן אפיה מועטת בתנור (ראה בציור השמאלי, חליטה בסיר בישול לצד אפיה), ולבסוף טיגון ברביעית הלוג שמן, יותר מן השמן שבשאר חלקי התודה. בסך הכל יש בתודה חצי לוג שמן.

הכהנים מקבלים לחם אחד מכל סוג מארבעת הסוגים ("המורם מן התודה"), והשאר נאכל על ידי הבעלים בירושלים במשך יום וליילה עד חצות, כדין התודה עצמה.

מערכה קיד. היסוד הראוי לשפיכת השיריים (נא,א; נג,א)

היסוד, או שמא ניתן לשופכם על קיר המזבח עצמו? על כך עיין להלן מערכה קצא.

מקור הדין בחטאות הפנימיות וגדרו

הגמ' (נא,א) לומדת את דין החטאות הפנימיות: "שיירי הדם היה שופך על יסוד מערבי - מאי טעמא? אמר קרא: 'אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד', ההוא דפגע ברישא". מלשון זו ניתן להבין שאין כאן לימוד מהפסוק על דיוק המקום, וטעם הדין הוא לתת את הדם על היסוד הסמוך ביותר להיכל, משום "אין מעבירין על המצוות". אולם רש"י (ד"ה מאי טעמא) מסביר שהלימוד הוא מ"אשר פתח אהל מועד" - "יסוד שכנגד הפתח"¹. תוס' (ד"ה אשר)

נאמר בתורה אודות פר כהן משיח: "ואת כל דם הפר ישפוך אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד" (ויקרא ד,ז). יסוד המזבח מקיף את המזבח ממערב ומצפון, וכן אמה בדרום-מערב ובצפון-מזרח. במשנה (מו,א-ב ונג,א) נאמר, ששיירי דם החטאות הפנימיות ניתנים על היסוד המערבי של המזבח החיצון, ואילו שיירי דם החטאות החיצוניות ניתנים על היסוד הדרומי. יש לברר את המקור והטעם לדין זה, והאם ניתן, במקרים מסוימים, לשופכם במקום אחר.

הדיון בנושא זה מצוי בעוד מקומות במהלך המסכת (נח,ב; סד,א). סוגיה נוספת (פא,א-ב) עוסקת בהגדרה מדויקת יותר של מקום שפיכת השיריים: האם דווקא על גג

לפירוש רש"י הגמ' מפרשת ש"אשר" מוסב על היסוד - היסוד אשר בפתח. טעם הדבר, משום שאין צורך לומר ש"מזבח העולה" הוא "אשר פתח אהל מועד".

1. בפשט הפסוק "אשר פתח אהל מועד" מוסב על כלל המזבח, המזבח שבפתח אהל מועד, בניגוד לראש הפסוק: "מזבח קטורת הסמים לפני ה' אשר באהל מועד".

דם הפר ישפוך אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד, והצד של מזבח אשר כלפי פתח אהל מועד הוא מערבו.¹

שפיכת שיריים ביסוד המערבי. היסוד המערבי הוא הסמוך לפתח ההיכל, ולכן שירי חטאת פנימית, הניתנת בהיכל, נשפכים עליו. נחלקו ראשונים ואחרונים האם השפיכה צריכה להיות כנגד הפתח דווקא (מסומן בכחול), או כל היסוד כשר לכך. הקו המקווקו מפריד בין צפון העזרה לדרומה.

מסתבר, אפוא, שלדעת ר"ח והרמב"ם הפסוק והסברה נצרכים זה לזה: מקור הדין הוא מן הפסוק, והסברה מלמדת את טעם הדין.⁵ כך כותב ריב"א (מובא בחק נתן פא,א, לגבי תערובת שיריים בדם עולה): "דאף על גב דמתנה ראשונה בקרן מזרחית צפונית [כדין עולה]... מכל מקום לכאורה מצות שיריים קיים, ולא הזכיר הכתוב [לשפוך שיריים במקום אחר] אלא משום דפגע ביה ברישא. אף על גב דמזה הטעם לא הייתי קובע מקום [אלמלא הפסוק, ולכן נצרך הפסוק]... מכל מקום טעמא דקרא הכי הוי, שלא יעבור על המצוות, אלא דלא הוינא קובע לו מקום אי לאו דגלי קרא". דברי ריב"א נאמרו על שירי חטאת חיצונית (שהם הנושא

מוכיחים כדעת רש"י (על פי הסוגיה להלן נג,א), שקביעת היסוד המערבי נשענת על פסוק מפורש ולא על סברה, וכתבו שרש"י לא גרס כלל את המילים "הוא דפגע ברישא". סוגיה דומה קיימת בגמ' ביומא (נט,א), ושם הנוסח לפנינו: "דאמר קרא 'ואת כל דם הפר ישפוך' וכי נפיק בהוא פגע ברישא", ואף שם רש"י ותוס' גורסים ומפרשים כדרכם כאן.²

תוס' כאן (ד"ה אשר פתח) ובכמה מקומות דנים בשאלה: מדוע יש צורך בפסוק, ולא נלמד זאת מהכלל שאין מעבירין על המצוות? ותיצרו שבנדון דידן לא שייך כלל זה;³ או שאמנם ניתן היה ללמוד זאת מן הכלל האמור, אבל הפסוק מחדש שזהו המקום הקבוע למתן השיריים, והדבר אף מעכב (תוס' מגילה ו,ב ד"ה מסתבר, בשם רבנו יהודה). על פי זה יוצא, שאפילו אם הכהן טעה והרחיק ללכת עד היסוד הדרומי או הצפוני – עליו לשוב ולתת את הדם ביסוד המערבי.⁴

רבנו חננאל ביומא שם כותב אחרת: "שירי הדם היה שופך אל יסוד מערבי, דקיימא לן אין מעבירין על המצוות, וכי נפיק מן ההיכל – ביסוד מערבי פגע ברישא". כך גם נראה מדברי הרמב"ם (הל' מעשה הקרבנות ה,יא): "כל החטאות הנשרפות... ושירי הדם שופך אותן על יסוד מערבי של מזבח החיצון, שהוא פוגע בו תחילה כשיצא מן ההיכל".

אולם בהמשך כותב רבנו חננאל עצמו כדברי רש"י ותוס': "הא דאמר 'מפורש' הוא דם הפר שנשפך ביסוד מערבי, שנאמר 'ואת כל דם הפר ישפוך אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד', הנה מפורש ביסוד המזבח שהוא כנגד פתח אהל מועד". וכמו כן כותב הרמב"ם (בפירושו למשנתנו): "שאנו למדנו את דינם משירי דם פר של כהן משיח, שגם דמו נכנס לפנים ואשר בו אמר הכתוב 'ואת כל

אך עיין במערכה צג הערה 20, בשם המאירי בפסחים סד,א, שיש אומרים גם בשפיכת דם בכור מעשר ופסח 'אין מעבירין'"). ב. המצוה לשפוך שיריים ליסוד איננה דין ביסוד, שהוא טעון שפיכה עליו, אלא דין בדם, שישפך ליסוד, ולכן הבחירה באיזה יסוד יעשה זאת איננה "העברה".

תוס' במגילה (ו,ב ד"ה מסתבר) הקשו על החילוק בין מצוה אחת לשתיים מן הגמ' במגילה שם, הקובעת את זמן קריאת מגילה על פי הכלל "אין מעבירין", ומכאן שהוא שייך אפילו במצוה אחת. ולפי ביאור בעל 'כנהן פאר' הרי זה מיושב, שהגמ' שם עוסקת בדין דרבנן, וכן יש ליישב זאת על פי ביאורו הראשון של הגר"ז (ועיין תוס' ביומא הנ"ל בסופו, שנראה מדבריהם שגם במצוה אחת שייך "אין מעבירין", אלא שבכגון זה יש להעדיף את האפשרות התדירה יותר, ואולי כתבו זאת כדי לתרץ את הקושיה ממגילה, עיין חסדי דוד זבחים ו,ד באיכות).

הריטב"א (יומא נט,א) סובר שהכלל "אין מעבירין" שנוי במחלוקת, והפסוק נצרך רק לדעה החולקת עליו.

4. כן כתבו במנחת יהודה וטהרת הקודש. במרומי שדה כותב שדין זה נכון אפילו לפי הטעם "אין מעבירין", וצ"ל לגמ' ביומא נח,ב: "מדינא בההוא קרן דפגע ברישא בההוא עביד ברישא... ואמאי לא עביד? משום דכתיב 'ויצא'... וכיוון דהייב בההוא קרן - הדר אתי לההוא קרן דאייחייב למיתב ברישא", הרי ש"אין מעבירין" קובע חיוב במקום מסוים, ולא אזלינן לפי המקום שבו הוא עומד עכשיו (דין זה שנוי במחלוקת הפוסקים, עיין אנצ"ת ערך 'אין מעבירין על המצוות' ציון 38 והלאה).

5. בלחם משנה כתב, שהפסוק מלמד שהכלל "אין מעבירין" נאמר אפילו במצוה אחת, לאפוקי מסברת תוס' הנ"ל הערה 3.

לשיטתו, נצרך רש"י לומר שהגמ' לומדת מפר כהן משיח על שאר החטאות הפנימיות, בעוד שאם הלימוד הוא מסברה - הרי זה פשוט.

כאמור, רש"י כאן כותב שהגמ' לומדת מהפסוק על פר כהן משיח, וגם בספרא (ויקרא חובה פרשתא ג,ג) נקבעה דרשה זו על פסוקי פר כהן משיח. אולם בפירוש התורה רש"י מביא דרשה זו על פר העלם דבר של ציבור (ויקרא ד,יח). לדיון בעניין זה עיין בלחם משנה הל' מעשה הקרבנות ה,יא ובטהרת הקודש כאן.

2. רבנו אליקים שם גורס "הוא דפגע ברישא", אך מפרש שזהו רק סימן לכך שזהו היסוד הקרוב ביותר להיכל, והוא "אשר פתח אהל מועד".

3. תוס' כאן (וביומא לג,א ד"ה אין מעבירין ומנחות סד,ב ד"ה איבעית אימא) כותבים ש"אין מעבירין" נאמר בבירור בין שתי מצוות שונות, ולא בקביעת מקומה של מצוה מסוימת. בעל 'כנהן פאר' מסביר היטב את תירוצם של תוס': כאשר יש לפנינו שתי מצוות, מי שמניח את הראשונה ועושה את השנייה הרי הוא מבזה את הראשונה, וביזוי מצוה הוא איסור תורה (שבת כב,א). אולם כאשר יש מצוה אחת, ואנו דנים מהיכן יתחיל בה, אין בכך ביזוי, אלא רק "זריזין מקדימין למצוות", ומשמע ביומא (כח,ב): "אנן מאברהם ניקום וניגמר" שהוא רק מדרבנן, ולכן יש צורך בפסוק להשמיע שהיסוד המערבי קודם.

הגר"ז מבאר את החילוק של תוס' באופנים אחרים, שיש בהם חידוש בתפיסת מהות המצוה של שפיכת שיריים ליסוד: א. מכיוון שיש מצוה לשפוך פעם אחת בלבד על היסוד - היסוד בכל צדדיו נחשב כמקום אחד, וממילא הנתניה על צד אחד ממנו איננה נחשבת "העברה" (וכמו כן בנייתנים במתנה אחת, אין "העברה" בהעדת צד מסוים במזבח, כי הדין לתת על המזבח בכללו, מה שאין כן בניתנת ד' מתנות;

שכל הצד המערבי של המזבח כשר לנטילת הגחלים, ולא רק התחום שכנגד הפתח! כמה ראשונים מיישבים את הסוגיות באופנים שונים, לפיהם דין הגמ' בזבחים עומד במקומו, לפחות לכתחילה (עיין תוס' זבחים נח,א ד"ה משוך, ו'שערי היכל' למסכת יומא, עמ' רכו).

על פי זה נחלקו אחרונים מהו הדין בשיריים, האם לכתחילה חובה לשופכם דווקא כנגד הפתח. יש אומרים שאכן כך הדין, משום שזהו "אשר פתח אהל מועד" (ליקוטי הלכות ריש פרק חמישי בדעת תוס' הנ"ל), או על כל פנים לכתחילה מדין "אין מעבירין על המצוות" (פנים מאירות נח,ב⁷; ליקוטי הלכות בדעת הרמב"ם). אולם בעל מראה כהן סובר: "דאם כן לא הוי שתיק הרמב"ם ז"ל לבאר בהלכותיו דבעי דווקא לפני הפתח"⁸. עוד דייק שאין לחוש כאן ל"אין מעבירין" מדברי תוס' (נא,א ד"ה ההוא דפגע), שכתבו שאין צורך בסברה "ההוא דפגע ברישא".

שירי הדם בקרן דרומית מערבית – כיצד?

במשנה (סג,א) נאמר: "ושלושה דברים היתה אותה קרן [דרומית מערבית] משמשת מלמטה... ושירי הדם". רש"י מפרש: "ושירי הדם – של חטאות החיצונות" בלבד, וכשיטתו הנ"ל ששיריים הפנימיים ניתנים כנגד הפתח. הגמ' (סד,א) מבארת: "שירי הדם דכתיב 'ואת כל דם הפר ישפוך אל יסוד המזבח'", ופסוק זה נאמר בחטאת פנימית, אלא שרש"י (ד"ה אל יסוד המזבח) מפרש: "ואמרינן באיזהו מקומן ילמד ירידתו מן הכבש... והיינו יסוד דרומי, ובכל הדרום אין לך יסוד אלא אמה אחת בקרן מערבית דרומית כדאמרינן אוכל בדרום אמה אחת". כוונת הגמ' בהבאת הפסוק ללמד על כך ששירי חטאת חיצונית ניתנים בדרום, וממילא הרי זה באזור הקרן, כי רק שם יש יסוד דרומי. כמו כן כותבים תוס' (ד"ה שירי הדם, ע"פ הגהת השטמ"ק אות לט): "נראה דהיינו שיריים החיצונים, אבל שירים הפנימיים הוּוּ במערב בלא קרן". וכן כתב הרמב"ם (הל' מעשה הקרבנות ז,י): "קרן דרומית מערבית... ושירי הדם של עולות וחטאות הנאכלות ואשמות ושלמים ששופכין עליה"⁹.

הלבונה כשרים בכל הצד המערבי של המזבח, אבל העדיפו להקטירם על המערכה הקיימת ממילא לגחלי הקטורת. לעומתו, בליקוטי הלכות סובר שעל פי הסוגיה בדף נח אכן חובה לשפוך את השיריים כנגד הפתח, אבל הרמב"ם סובר שהסוגיות בזבחים ויומא חלוקות, ופסק כסוגיה ביומא לפיה התורה לא הקפידה על כך. ב. לשון הרמב"ם הנ"ל "על יסוד מערבי של מזבח החיצון שהוא פוגע בו תחילה כשיצא", ובליקוטי הלכות הבין מכאן שאכן יש עדיפות לכתחילה למקום שפוגע בו תחילה, מצד "אין מעבירין", אבל במראה כהן סובר כנראה שזהו סימן בעלמא, או טעם לבחירת היסוד המערבי בכללו, ואין הכוונה להעדיף היסוד שמול הפתח. וראיה לדבריו מפירוש המשנה, שם לא הוזכר עניין זה.

9. לא הזכיר בכור מעשר ופסח, מפני שאין בהם שיריים (ראה מערכה צב).

בסוגיה שם), אבל מאיזכור הסוגיה כאן נראה בבירור שהוא הדין לשיריים הפנימיים⁶, ועל פי זה כתב במפורש שמקום השפיכה אינו מעכב.

הנתינה ביסוד המערבי – מול הפתח דווקא, או בכל היסוד?

בגמ' להלן (נח,ב) נאמר: "ר' יוסי אומר, זה סימן: כל הניטל בפנים לינתן בחוץ – אינו ניתן אלא בסמוך שאין לפנים [יותר ממנן]... מאי ניהו? אילמא שיריים, בהדיא כתיב בהו: 'אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד'... אלא... שני בזיכי לבונה של לחם הפנים, דגמרי משיריים". על פי זה מסבירה הגמ' את מקום הקטרתם של בזיכי הלבונה, במערכה במערב המזבח מול פתח ההיכל. מכאן משתמע שגם השיריים עצמם אינם ניתנים בכל היסוד המערבי, אלא רק בתחום שמול פתח ההיכל (או גם האולם, לדעה שקדושתו כהיכל, עיין שם), וכדברי רש"י (ד"ה אלא): "ואשמעינן ר' יוסי שניתנין כנגד הפתח, דגמרי משיריים הפנימיים".

היתרון במקום שמול פתח ההיכל, על פי הסוגיה שם, איננו מצד "אין מעבירין על המצוות" אלא מצד קדושתו היתירה של מקום זה, הנקרא "לפני ה'" (ולכן הדבר תלוי האם האולם התקדש כהיכל או לא, עיין שם). הכהן המקטיר את בזיכי הלבונה צריך לעלות בכבש, ונמצא שהעמדת המערכה ללבונה מול פתח ההיכל איננה מקצרת את דרכו, אלא מאריכה אותה, ומבחינת "אין מעבירין" – עדיף היה שתהיה בקצהו הדרומי של המזבח! ממילא, אם נפרש את הגמ' "דגמרי משיריים" שדיוק המקום בלבונה נלמד משיריים, נצטרך לומר שגם בשיריים זוהי הגדרה עקרונית במקום שפרכתם ולא רק מחמת "אין מעבירין".

כיוצא בזה אומרת הגמ' שם גם לגבי המערכה שממנה ניטלים הגחלים להקטרת הקטורת, שעליה להיות כנגד הפתח דווקא. בעניין זה מצינו סתירה, לכאורה, לגמ' ביומא (מה,ב-מו,א): "ואי כתב רחמנא 'מלפני ה'" הוה-אמינא דווקא מלפני ה', אבל מהאי גיסא ומהאי גיסא [דפתח לא, ואף על גב דצד מערבי הוא. רש"י] אימא לא, צריכא". מכאן

6. תוס' שם (ד"ה אבל) כותבים כסברה זו לגבי השיריים החיצוניים, ראה להלן, ונראה מדבריהם שבפנימיים הרי זו גזירת הכתוב בלא טעם, וכפי שציין בחק נתן שם ש"ש קצת הפרש" בין תוס' לריב"א.

7. לדעתו אין ללמוד זאת מ"אשר פתח אהל מועד", כי משמעות לשון "אשר" שזהו סימן בעלמא, באיזה יסוד מדובר.

8. גם בליקוטי הלכות מודה שלדעת הרמב"ם אין זה חיוב גמור, אבל נחלקו בהבנת שיטתו בשתי נקודות: א. מדוע לא למדנו מהפסוק חיוב לתת כנגד הפתח? במראה כהן כתב שדין זה נאמר רק בגחלים, כי כתוב בהם "לפני ה'"; ודבריו צריכים עיון, שהרי הגמ' אומרת זאת גם לגבי בזיכי הלבונה! ושמא לדעתו מעיקר הדין בזיכי

שהמזבח היה בדרום (רובו או כולו, עיין שערי היכל למסכת יומא, מערכה כד), והקרן הדרום מערבית איננה כנגד הפתח. יתכן, אפוא, שמשום כך נמנעו הראשונים מלפרש כן, כי לדעתם יש לשפוך את השיריים דווקא כנגד הפתח. עוד יתכן לומר, שלדעתם קרן זו כשרה לשפיכה (וכן כתב בטהרת הקודש סד,א), אבל לא קבעו חכמים כמקום קבוע לשפיכה זו, ואין טעם להטריח את הכהן היוצא מן ההיכל ללכת עד שם.

שפיכת שיריים לנקבים בקרן הדרום מערבית. בפינה הדרום מערבית של המזבח החיצון נעשו שני נקבים לקבלת הדם. על פי דעת בעל 'תבנית היכל' (ובניגוד לשיטת בעל תפארת ישראל), שפיכת השיריים נעשתה ישירות לנקבים אלה, בחטאות החיצוניות - לנקב הדרומי (הימני בציור) ובחטאות הפנימיות - לנקב המערבי (השמאלי). בציור נראה הכהן הגדול ביום הכיפורים שופך את שירי דם הפר והשעיר על פי שיטה זו.

שפיכת שיריים ליסוד ומשם לנקב. לשיטת בעל תפארת ישראל, וכך נראה בכמה ראשונים ואחרונים, שפיכת השיריים לא נעשתה ישירות לנקב, אלא במקום אחר ביסוד המערבי, ומשם נשפך הדם אל הנקב.

מדברי רש"י יש להוכיח שלדעתו קרן זו פסולה לשיריים הפנימיים. רש"י (פא,ב ד"ה הכא במאי עסקינן) כותב, שכאשר נתערבו שירי חטאת חיצונית בשירי חטאת פנימית - אי אפשר לתת את שניהם במקום אחד, אלא רק לדעה ששניהם ביסוד הדרומי או שניהם במערבי¹³. לכאורה גם לשיטת משנתנו, שהפנימיים במערבי והחיצוניים בדרומי, האמה הפינתית בקרן הדרומית מערבית יכולה להחשב הן כיסוד דרומי והן כיסוד מערבי, וניתן לשפוך בה את התערובת! נראה שרש"י שולל זאת, מפני שבעיניו כנגד הפתח דווקא (כמשמע מפירושו בנח,ב הנ"ל, וכדעת הליקוטי הלכות); או מטעם אחר, שלדעתו אמה זו שייכת ליסוד הדרומי בלבד¹⁴.

במשנה במידות (פ"ג מ"ב) נאמר: **"ובקרן מערבית דרומית היו שני נקבים כמין שני חוטמין דקין, שהדמים הניתנין על יסוד מערבי ועל יסוד דרומי יורדין בהן ומתערבין באמה"**. המשנה מקשרת גם את הדמים הניתנים ביסוד המערבי לקרן הדרומית מערבית, אלא שנחלקו המפרשים בשאלה, האם כוונת המשנה שהכהן שופך את השיריים ישירות לנקבים¹⁰, או שמא הכהן שופכם על היסוד, וממנו הם זורמים לנקבים, בתעלה שנעשתה לשם כך ביסוד¹¹. דיוק לשון המשנה מורה כפירוש השני: **"שהדמים הניתנין על יסוד מערבי ועל יסוד דרומי יורדין בהן"**, ולא "ניתנין בהם".

נראה שפירושים אלה חלוקים גם בהבנת המשנה בזבחים: לפי הפירוש הראשון - המשנה בזבחים אודות שירי הדם בקרן זו מתכוונת גם לשיריים הפנימיים, כפשטות הגמרא המביאה את הפסוק בעניינם¹², אלא שהם ינתנו בנקב המערבי יותר, ואילו השיריים החיצוניים ינתנו בנקב הדרומי יותר. לעומת זאת לפי הפירוש השני, המשנה בזבחים תתפרש על השיריים החיצוניים בלבד, כדברי הראשונים הנ"ל.

האם הקרן הדרומית מערבית פסולה לשיריים הפנימיים?

לשיטה ששפיכת השיריים הפנימיים נעשתה דרך קבע בקרן הדרומית מערבית - הרי זה שולל את הסברה שיש לשופכם כנגד פתח ההיכל, שהרי שיטת מסכת מידות

10. דעת 'תבנית היכל', מובא בעזרת כהנים על מידות שם (מהדו') מפעל תורת המקדש' עמ' לח).

11. הר"מ קאזיס ותפארת ישראל במידות שם; ערוך לנר סוכה מח,ב; ועיין במערכה קיט בשם 'פירוש קדמוני' ביומא טו,ב. נראה שכך שיטת רש"י בפסחים (כב,א ד"ה אלו ואלו), הכותב: "שירי דם חטאות הפנימיות הנשפכין על יסוד מערבי... ושירי דם חטאות החיצונות הנשפכין על יסוד דרומי, יוצאין מן היסוד לרצפה דרך שני נקבים קטנים ומתערבין באמה". וכן בסוכה (מה,א ד"ה עלה אמה): "הרי שנכנס אמה, ועל אותה כניסה היו שופכין הדמים, ומשם יורדין לרצפה דרך שני נקבים שהיו

12. לפי זה אין כוונת הגמ' להוכיח מהפסוק שהשיריים היו דווקא בקרן, אלא שהיו במערב. קביעת הקרן דווקא נעשתה כנראה לצורך הזרמת הדם לאמה.

13. פירוש זה נובע ממהלך הגמ' שם, עיין מערכה קצא, הערה 10.

14. יש להרחיב בשאלה זו, האם האמה הפינתית נחשבת על היסוד הדרומי או המערבי. מפירוש רש"י למשנה על שירי הדם הנשפכים בקרן דרומית מערבית,

מקור הדין בחטאות החיצוניות וגדרו

בחטאת חיצונית נאמר: "ואת דמו ישפוך אל יסוד מזבח העולה" (ויקרא ד, כה, בשעיר נשיא), ו"אל יסוד המזבח" (שם ל, בשעירת יחיד), ללא ציון "אשר פתח אהל מועד". על כך מביאה הגמ' ברייתא (שמקורה בספרא, ויקרא חובה פרק ט, ב-ג): "אל יסוד המזבח – זה יסוד דרומי. אתה אומר זה יסוד דרומי, או אינו אלא יסוד מערבי וילמד סתום מן המפורש? אמרת: ילמד ירידתו מן הכבש מיציאתו מן ההיכל; מה יציאתו מן ההיכל – בסמוך לו, אף ירידתו מן הכבש – בסמוך לו".

לימוד זה (ולא כדעת ר' ישמעאל להלן, שלמד את הסתום מן המפורש כפשוטו, ששניהם במערב) מוכיח שטעם הדין משום "אין מעבירין על המצוות", וממילא מסתבר שהדבר אינו מעכב. כך כותבים תוס' (פא, א ד"ה אבל) במפורש: "כיון דיסוד דרומי אינו מן הפסוק אלא מטעמא דבעינן בסמוך לו... אם כן אין קפידא אם יתנם במזרחית צפונית" (במקרה שנתערבו שיירי החטאת בדם העולה)¹⁵. אולם רש"י (פא, ב ד"ה הכא במאי עסקינן) אוסר לשנות את מקום השייריים החיצוניים או הפנימיים כדי להכשיר את התערובת (עיין מערכה קצא).

מחלוקת התנאים

גמ' (נג, א) מובאת דעת ר' ישמעאל, שגם השייריים החיצוניים ניתנים ביסוד המערבי, וטעמו, שאף הוא לומד "סתום מן המפורש" כפי שלמדנו לעיל, החיצון מן הפנימי, אבל צורת הלימוד שונה: כשם שהפנימיים במערב – כך גם החיצוניים.

שיטה שלישית היא שיטת רשב"י, לפיה גם השייריים

הפנימיים ניתנים ביסוד הדרומי. טעם הדבר, שלשיטתו כל המזבח עומד בצפון, וממילא היסוד הדרומי הוא זה "אשר פתח אהל מועד"¹⁶.

רש"י (על פי הנוסח בשטמ"ק אות לו) מפרש את דברי ר"ש בשתי דרכים: האחת, שהמזבח נמצא בעומק צפון העזרה, ואמת היסוד הדרומי שלו מקבילה לאמה הצפונית ביותר של פתח ההיכל (וכן פירש רבנו חננאל ביומא נט, א)¹⁷. באופן זה מובן מדוע היסוד הדרומי הוא זה "אשר פתח אהל מועד". השנייה (שהסכימו לה תוס' ד"ה כוליה), שהמזבח מתחיל בקו האמצע של העזרה, שהוא אמצע הפתח (כדברי הגמ' להלן נח, א למאן דאמר "בצפון קאי"), ונמצא שכמה אמות מן היסוד המערבי אף הן כנגד הפתח. למרות זאת, רק היסוד הדרומי נחשב כנגד הפתח, כי דרך אדם לצאת באמצע הפתח.

בשטמ"ק (אות יג) תמה על סברה זו, וכתב טעם אחר: היסוד הדרומי נחשב "אשר פתח אהל מועד" כי כולו כנגד הפתח, מה שאין כן היסוד המערבי, שרק מקצתו כנגד הפתח¹⁸.

לפי הדעה המובאת לעיל (בדיון על המשנה במידות אודות הנקבים) שכל סוגי השייריים ניתנו בדרך שיגרה בקרן הדרומית מערבית, יתכן שמכך נולדה מחלוקת התנאים על מקומם: הכל מודים בעובדה זו, ונחלקו רק בפירושה, האם ניתנו בפניה הדרום מערבית משום שהיא שייכת לדרום, או משום שהיא שייכת למערב?¹⁹

הרמב"ם (הל' מעשה הקרבנות פ"ה הל' ו, יא) פוסק כשיטת משנתנו, ששיירי חטאת חיצונית ניתנים בדרום ושיירי הפנימית במערב.

לדעת הרמב"ם, אין ספק שהאמה הפינתית נחשבת כיסוד דרומי, שכן לשיטתו לא היה יסוד בדרום כלל פרט לאמה זו (ראה להלן מערכה קיט); אבל יתכן שלדעתו היא גם יסוד מערבי.

בשטמ"ק (נג, א אות יג) ניתן לדייק דיוקים סותרים בעניין: תחילה כתב שעל פי השיטה שכל המזבח בצפון היסוד שכנגד הפתח כולל "ד' אמות מערביות", והיינו ללא האמה הפינתית, הנחשבת על היסוד הדרומי. אולם בהמשך כתב, על פי הדעה שהמזבח ממוצע: "מנלן דיסוד מערבי כולו מיקרי כנגד הפתח, והלא אורכו ל"ב אמות... נשאר י"א אמות מכאן וי"א אמות מכאן שלא כנגד הפתח ומכל מקום מיקרי כולו יסוד כנגד הפתח משום דמקצתו ככולו", הרי שהחשיב את כל ל"ב האמות כיסוד מערבי. ובהמשך מובא קטע בלשון אחרת: "יסוד מערבי אינו כנגד הפתח כי אם ה' אמות", לפיו האמה הפינתית כלולה במערב.

15. למרות שלדעתם בשייריים הפנימיים הדין אינו כך, וראה לעיל הערה 6.
16. בסוף הסוגיה מובאת מימרא אודות דבי ר' ישמעאל ודבי רשב"י, ורבו בה הגרסאות והפירושים, האם תלמידי ר' ישמעאל שנו שגם רשב"י סבר כך? ישמעאל (רש"י כאן); או שנו משנתם כדעת רשב"י (תוס'), מפני שר' ישמעאל עצמו חזר בו (רש"י ביומא), או מפני שתלמידיו קיבלו את דעת רשב"י (תוס') ביומא ורבנו אליקים (שם). בתוספתא (יומא ג, ג, זבחים ג, ג) נאמר בשם רשב"י "זה וזה מערבי", כפירוש רש"י כאן, ויש שהגיהו בה.
17. פירוש זה מתאים לגרסה בגמ': "כוליה פתח בדרום קאי", כלומר, כל פתח ההיכל מדרום למזבח (רש"י).
18. לדעה שהמזבח ממוצע בין הצפון לדרום - רק היסוד המערבי נמצא מול הפתח, ולכן גם קצותיו של יסוד זה, שאינן כנגד הפתח, נחשבים כ"פתח אהל מועד". אבל כאשר יש שני כיוונים כנגד הפתח - יש להעדיף את הכיוון שכולו כנגד הפתח.
19. ואולי נחלקו האם היא נחשבת על הדרום או על המערב, ראה לעיל הערה 14.

שמדובר על השייריים החיצוניים בלבד, משתמע שאמה זו נחשבת ליסוד דרומי בלבד, ולכן אינה כשרה לשייריים הפנימיים. בספר עולת כהנים (זבחים ס' ח) דחה את הראיה, שאין כוונת רש"י לקרן ממש, אלא לסביבתה, בחלק שממזרח שהוא בדרום ולא במערב, אולם הדברים דחוקים: אמנם מסתבר ש"קרן" האמורה במשנה שם אינה בדווקא, כגון בעשיית עולת העוף, למשל, הנעשית שם כשהיא רבה במזרח, בוודאי אינה חייבת להעשות בקרן ממש, אבל גם אינה פסולה בקרן ממש, וקשה לומר שהמשנה נקטה "קרן דרומית מערבית" אם הקרן עצמה אינה כשרה לכך.

עוד משתמע כך מפירוש רש"י (נג, א ד"ה קסבר) לשיטת ר' שמעון שהיסוד הדרומי הוא "פתח אהל מועד": רש"י (על פי הנוסח בשטמ"ק אות לו) מסביר זאת בכך שהיוצא באמצע הפתח מגיע תחילה ליסוד זה, וסברה זו מוכיחה שאף האמה הפינתית, שאלה מגיעים תחילה ביציאה מן ההיכל, נחשבת כדרום! (אך לפי הסבר השטמ"ק להלן לשיטת ר"ש, שהבחירה בדרום נובעת מכך שכולו כנגד הפתח, בניגוד למערב שרק מקצתו כנגד הפתח, אין ראיה: גם אם האמה הפינתית נמנית על המערב - סברה זו שרירה וקיימת).

לאידך גיסא דייק בעולת כהנים שהאמה הפינתית נכללת ביסוד המערבי מרש"י (סד, א ד"ה אל יסוד המזבח) הכותב: "ובכל הדרום אין לך יסוד אלא אמה אחת בקרן מערבית דרומית"; ולאור מה שיתבאר במערכה קיט, שכנראה לדעת רש"י היסוד בדרום נמשך שתי אמות - לכאורה כוונתו כאן שרק אחת מהן, זו שממזרח לקרן ומקבילה לסובב, נחשבת כ"יסוד דרומי". והסביר טעמו של דבר, שהאמה הפינתית נגדרת אחרי היסוד המערבי מפני שהוא ארוך וחשוב יותר. גם דיוק זה יש לדחות: רש"י מסביר מדוע המשנה מציינת את היסוד הדרומי בלשון "קרן מערבית דרומית", כי אין בה אלא אמה אחת, רוצה לומר: אינה נמשכת מעבר לזוית אלא אמה אחת, ולכן מוצדק לקרוא גם לאמה זו "קרן מערבית דרומית", אבל אין כוונתו שרק אמה זו נקראת "יסוד דרומי".

בדרום, ובכל זאת השיריים במערב (שם נח,ב). וכך פסק הרמב"ם, כדעה שרוב המזבח בדרום, ובכל זאת השיריים ניתנים במערב²¹.

בשאר הקדשים

במשנה בזבחים לא נתפרש מקום שפיכת השיריים בשאר הקדשים²², אולם במשנה בתמיד (פ"ד מ"א) נאמר במפורש על קרבן התמיד: "בא לו לקרן מזרחית צפונית ונותן מזרחה צפונה, מערבית דרומית ונותן מערבה דרומה, שיירי הדם היה שופך על יסוד דרומית". כך פוסק הרמב"ם (הל' מעשה הקרבנות הו), לגבי כלל הקדשים הניתנים "שתיים שהן ארבע": "העולה והאשם והשלמים... ושיירי הדם נשפכים על גג היסוד הדרומי", בקרן הדרומית מערבית (שם ז,ו).

בפשטות ניתן להסביר, שטעם הדבר מפני שזהו היסוד ה"סמוך לו": מאחר שהכהן עומד בקרן המזבח, שם הוא נותן את המתנה השניה – ישפוך את הדם על קרן היסוד, האמה הפינתית, והיא הנקראת כאן "היסוד הדרומי"²³. וכך משמע בתוספתא (זבחים ו,ו): "עולה, ותמורת עולה, וזבחי שלמי ציבור, ואשמות, ותודה, ואיל נזיר, והשלמים... כיצד סדר מתן דמים שלהן?... מערבית דרומית – נותן מערבה דרומה... שיירי הדם היה שופכו למטה", במקום עמידתו (ראב"ד בתמיד שם). וכן כתב בקרית ספר (הל' מעשה הקרבנות פ"ה): "שיירי הדם נשפכין על גג היסוד הדרומי... בקרן דרומית שמסיים בו" (ועיין גם מאירי ביומא על המשנה נח,ב).

אולם המפרש בתמיד (ל,ב ד"ה שיירי הדם) מסביר אחרת: "דכל הניתנין על מזבח החיצון שיריים שלו נשפכין על יסוד דרומית... דאמרינן טעמא גבי שעיר נשיא... ירידתו מן הכבש בסמוך, דהיינו יסוד דרומית. וכיון דבחטאת צריך לו לשפוך על יסוד דרומית – הכי נמי בכל הדמים, אף על פי שאין עולין על הכבש בשביל זריקתן – שייריהן נשפכין אל יסוד דרומית, שהרי מתן דמן בהקפת ימין כמו כן (באותן) [נראה שצ"ל: כאותן] שעולין על גבי כבש". פירוש: מצינו בעניין סדר מתנות הדם הראשונות בעולה, שיש להתחיל בקרן צפונית מזרחית מפני שכך היא "דרך ימין" במסלול ההליכה של קרבן החטאת (יומא טו,ב ורש"י ד"ה ברישא בהוא פגע; אך עיין שם תוס' ד"ה נתיב ברישא), וכמו כן גם מקום השיריים נקבע על פי קרבן החטאת²⁴.

מקום לשחיטה, וגם מסיים בקרן מערבית דרומית לפי שיירי הדם ניתנין בסמוך לו על יסוד דרומי". כלומר, ההנחה היא שזהו מקום השיריים, ומכך נגזר מקום המתנה! מאידך, נראה מדבריו שלא כדברי המפרש שאולי בתר החטאת, שהרי לגבי המתנות הראשונות לא פירש כך, שמתחיל בקרן מזרחית צפונית כי היא קודמת בסדר ההקפה בחטאת. נראה, אפוא, שלדעתו למדנו מחטאת לגבי השיריים בלבד, שבכל הדמים החיצוניים יש לשפוך בדרום, וה"סמוך לו" הוא סימן ולא סיבה. בשו"ת דברי מלכאל (ח"א סי' יג) תולה זאת בכך שדין שפיכת השיריים בכל הקרבנות פרט לחטאת נלמד (בגמ' כאן) מ"אל יסוד מזבח העולה" שבשעיר נשיא, ולכן גם מקומם נלמד מהחטאת. וראה לשון רבנו חננאל (יומא נט,א): "הא דאמר 'מפורש' הוא דם הפר שנשפך ביסוד מערבי... ו'סתום' הוא דם העולה ושאר הזבחים שעל המזבח החיצון, שנאמר בהם 'זאת כל הדם ישפוך אל יסוד המזבח' סתם".

מקום שפיכת השיריים הפנימיים - שיטת רבי שמעון. לדעתו המזבח עומד בצפון העזרה, וכך היוצא מן ההיכל, מן הסתם באמצע פתח ההיכל, מגיע ישירות אל היסוד הדרומי.

לדעה שהמזבח בדרום – היכן נשפך הדם?

מהסוגיה ניתן להבין, שמשנתנו הסוברת שהשיריים הפנימיים ניתנים במערב הולכת בשיטת ר' יהודה (להלן נח,ב) שהמזבח ממוצע באמצע העזרה. ואכן, "סתם ספרא – ר' יהודה" (סנהדרין פו,א), והוא בעל הברייתא המובאת בגמ'. לעומת זאת על פי השיטה שכל המזבח בדרום (וכך נקטו כמה ראשונים להלכה, עיין שערי היכל למסכת יומא, מערכה כד), לכאורה יוצא ששפיכת השיריים הפנימיים תהיה ביסוד הצפוני, שכן הוא זה "אשר פתח אהל מועד"! אלא שיש לומר, שחכמים חולקים על ר' שמעון לא רק בעניין מקום המזבח אלא גם בסברה: לדעתם יש להעדיף את היסוד המערבי, מפני שהוא נמשך במקביל לפתח לאורך כמה אמות, יותר מאשר היסוד הדרומי או הצפוני, שגם אם הוא עומד כנגד הפתח – אינו נמשך במקביל לו²⁰. ראייה לדבר ממסכת מידות, הסוברת (פ"ה מ"ב, על פי ביאור הגמ' ביומא טז,ב) שרוב המזבח או כולו בדרום, ובכל זאת אומרת (פ"ג מ"ב) שהשיריים ניתנים ביסוד המערבי. כמו כן מסכת יומא סוברת (על פי ביאור הגמ' ביומא לז,א) שהמזבח

20. בכך יובנו דברי פירוש 'תוספות אחרות' על הספרא (ויקרא חובה פרשתא ג,ג), הכותב ש"זה יסוד מערבי" "בא למעט שלא יהא שופך אל יסוד שבצפון", אף על פי שבמובן מסוים ניתן להחשיבו יותר כ"אשר פתח אהל מועד".

21. לשיטתו היסוד הצפוני עומד באמה השביעית מצפון לאמצע העזרה, ועל פי השיטה שקדושת האולם כקדושת ההיכל (וכך פשטות דברי הרמב"ם, כדלהלן מערכה קלג) – אמה זו נמצאת כנגד הפתח.

22. לדיון על כך ראה תוס' נג,ב ד"ה העולה ומערכה צב.

23. אם מפני שהיא שייכת לדרום בלבד, ואם מפני שאמנם היא נחשבת גם על המערב, אבל לא רצתה המשנה לומר "יסוד מערבי", כי אז יובן שיכול הוא לתת גם במקום מרוחק מן הקרן.

24. לשון הרא"ש בתמיד שם: "ומה שמתחיל בקרן מזרחית צפונית – לפי שהוא

סיכום

(רש"י; אחרונים במידות), והקרבן הדרומית מערבית היא המקום הקבוע לשפיכת הקרבנות החיצוניים בלבד (רש"י תוס' ורמב"ם). מרש"י מוכח יתירה מזו, שקרבן זו פסולה למתן השיריים הפנימיים (כי אינה כנגד הפתח, או כי היא נחשבת חלק מהיסוד הדרומי).

גם לפי השיטה שהמזבח בדרום (רובו או כולו) – היסוד שנחשב "אשר פתח אהל מועד" הוא היסוד המערבי, ולא הצפוני שמול פתח ההיכל (רמב"ם, וכמה ראיות לדבר).

שיירי חטאת חיצונית ניתנים בדרום, מפני שזהו היסוד הסמוך לכבש, משם יורד הכהן עם השיריים (בדומה לשיריים הפנימיים, הניתנים בסמוך ליציאה מההיכל). על פי טעם זה ניתן, כשאין ברירה אחרת, לשופכם במקום אחר (תוס' פא"א, לגבי מקרה של תערובת דמים, ורש"י שם חולק בדבר).

שיירי דם העולה, האשם והשלמים נשפכים אף הם ביסוד הדרומי (משנה בתמיד), משום שהוא הסמוך לקרבן המערבית דרומית, בה ניתנת מתנת הדם האחרונה שלהם על המזבח (משמע בראב"ד; קרית ספר), או משום שדינם נלמד מחטאת (המפרש בתמיד).

שיטת משנתנו ששיירי החטאות הפנימיות ניתנים ביסוד המערבי, ואילו שיירי החטאות החיצוניות ניתנים ביסוד הדרומי. דין השיריים הפנימיים נלמד מפסוק מפורש, "אשר פתח אהל מועד". יש אומרים שזוהי גזירת הכתוב (רש"י ותוס'), והדבר אף מעכב (תוס' במגילה); ויש אומרים שטעם הדבר מפני שזהו היסוד הקרוב ביותר להיכל (רבנו חננאל, ריב"א, וכן משמע ברמב"ם), ולפי זה הדבר אינו מעכב (ריב"א), ואם טעה והרחיק ללכת ליסוד אחר – אפשר שיתן שם (אחרונים); ובמרומי שדה סובר שגם לשיטה זו יחזור (למערב).

נחלקו המפרשים האם יש עדיפות למתן השיריים מול פתח ההיכל ממש, משום שלכתחילה זהו היסוד "אשר פתח אהל מועד" (ליקוטי הלכות, וכן משמע מרש"י), או משום "אין מעבירין על המצוות" (פנים מאירות), או שאין לכך כל עדיפות (מראה כהן בדעת הרמב"ם). יש אומרים שהנקבים שנקבעו בקרבן דרומית מערבית נועדו לשפיכת השיריים ישירות לתוכם (תבנית היכל), ולשיטה זו זהו המקום הקבוע לכתחילה לשפיכה אפילו לחטאות הפנימיות, אך רוב המפרשים סוברים שהשיריים לא נשפכו ישירות לנקבים

מערכה קטו. עולה טעונה יסוד (נא,א-נב,א)

פרשתא ג, יב-יג ופרק ט, ב) למדו מ"אל יסוד מזבח העולה" (השלישי, בפרשת חטאת הנשיא): "תן יסוד למזבח של עולה", כלומר, שגם שיירי דם העולה צריכים להישפך ליסוד המזבח, הגם שהדבר נאמר במפורש בחטאת בלבד². הברייתא מציעה הוה-אמינא ללמוד מכאן עניין אחר, ש"למזבחה של עולה יהא יסוד", כלומר, שעיקר זביחתה ומתנותיה הראשונות של העולה תהיינה כנגד היסוד³; והברייתא שוללת הצעה זו, משום שדין זה כבר ידוע בקל וחומר משיירי דם החטאת.

הגמ' (נב,א) מתקשה בדברי הברייתא: מה ההוה-אמינא ללמוד מכאן על מתנות הדם הראשונות? הרי אם זוהי מטרת הכתוב, ראוי היה שייכתב "אל יסוד העולה", ולא "מזבח העולה"⁴ ומשיבה הגמ', שניתן היה לומר שהמילה "מזבח" נועדה להגדיר במדויק את מקומן של מתנות אלו: "אי הוה כתיב 'אל יסוד העולה' – הוה אמינא בזקיפה אל

נאמר בתורה בפרשיות החטאת, ששיירי דם החטאות ישפכו "אל יסוד מזבח העולה" (ויקרא ד פס' ז, יח, כה). מכאן למדו חז"ל, שגם למתנות העולה עצמה ("שתי מתנות שהן ארבע" על זויות המזבח) יש זיקה מסוימת ליסוד: "עולה טעונה יסוד"¹. לכן יש לתת מדם העולה רק בצדדי המזבח שבהם יש יסוד, ולא בקרבן הדרום-מזרחית. כך מצאנו גם בקרבנות אחרים: אשם ושלמים, בכור מעשר ופסח, שהוקשו לעולה לעניין הצורך ביסוד (גמ' להלן נב, ותוס' כאן ד"ה תן).

הסוגיה עוסקת בבירור האופן המדויק בו המתנות ניתנות ליסוד: האם על היסוד ממש, או על הקיר שמעליו?

הסוגיה כאן: מתן דם העולה ושיירי הדם – לגג היסוד

בברייתא המובאת בגמ' (שמקורה בספרא ויקרא חובה

1. גמ' כאן נא,א, נגב, ז,א; פסחים סד,ב ויומא טו,ב.

2. כך פירשו רש"י (נא,א ד"ה אל יסוד מזבח העולה, השלישי, וד"ה או אינו; נב,א ד"ה מי כתיב) ורבנו חיים (בתוס' נא,ב ד"ה תן). אלא שלדעת רש"י הפסוק מלמד גם על שיירי שאר הקרבנות, ואילו רבנו חיים סובר שרק שיירי העולה נלמדים ממנו, ושיירי הדם מן הקרבנות הנאכלים נלמדים ממקורות אחרים. לפי פירושים אחרים בתוס' (בהשלמתו לפירוש רבנו חיים ובפירוש האחרון) הפסוק בשעיר נשיא נדרש (גם, או רק) על מתנות העולה הראשונות, ללמד שהן טעונות יסוד, והקל וחומר המוזכר בסוגיה לא בא ללמד את עצם הדין שהן טעונות יסוד, אלא רק על המקום המדויק בו הן ניתנות, ראה לקמן. להלן ננקוט כדעת רש"י, משום שלמחלוקת זו

בהבנת הברייתא והסוגיה אין השלכה לענייננו, פרט לשיטת הראב"ד שתובא בהמשך.

3. ביאור ההבדל בין שני הניסוחים: "תן יסוד למזבח של עולה" פירושו: הוסף לה יסוד, כדבר נספח לעיקרו של הקרבן, והכוונה לשייריים. לעומת זאת בניסוח "למזבחה של עולה יהא יסוד" (או בנוסח השטמ"ק: "מזבחה של עולה יהא ליסוד") הנדון הוא עיקרו של הזבח.

4. ביאור הקושיה: אם הנושא הוא השיריים – מובן מדוע נאמר "מזבח", כי זהו דין כללי בכל הקרבנות העולים למזבח, אבל אם הנושא הוא המתנות הראשונות – אין זה דין כללי במזבח, שהרי דם החטאת ניתן בקרבנות ולא כנגד היסוד (רש"י).